

לעידוד וחיזוק הלימוד והחזרה
בספה"ק סיפורי מעשיות משנים קדמוניות
שסיפר רבינו הקדוש רבי נחמן מברסלב זיע"א

דעם רבינ'ס תלמיד

העשיר שהעני והעשיר

ונפשו מרה לו מאד, כי לא היה די בצרות הראשונות, שנתדלדל כל כך מעשירות כזה, אף גם מעט חיותו בצמצום טרפו ממנו.

כתוך כך הביט וראה, והנה נפל השודד הנ"ל מן הסוס, והיה רוצה לקום, ועמד עליו הסוס ודרסו ברגליו על ראשו, ונפל שם השודד ונהרג. והלך האיש הנגזל הנ"ל לשם, וראה שהגזלן שלו נופל מת ארצה. ופתח את החבילות של הגזלן, ומצא שם כל סחורותיו והונו ורכושו שנגנבו ממנו מתחלה ועד סוף. וחזר בשלום לביתו, ונעשה עשיר כבתחלה.

זה הענין לא שמעתי בעצמי מפיו הקדוש, רק מפני אחרים בשמו. ואם אמנם בודאי איני זוכה להבין רמזותיו, מה שכוון בזאת המעשה. אף על כל זה, מה שנראה לפי עניות דעתי בזה הוא, שמרמז בזה התחזקות גדול לכל אדם, בפרט ובכלל, שאף-על-פי שעובר על האדם מה שעובר עליו בימי חייו, שגוזלין אותו וטורפין ממנו, וכל מה שמתחזק להחיות נפשו ביתר הפלטה, חוזרין ואורבין עליו עד שגונבין ממנו גם זה המעט. וכן כמה פעמים בלי מספר. אף-על-פי-כן אל יתיאש עצמו מן הרחמים, כי אם יתלה עיניו למרום, ויבכה ויצעק בכל פעם אליו יתברך שיראה בעניו ועמלו, אזי סוף כל סוף יפל השודד מפלה שאין לה תקומה, וישוב ויקבל ויציא ממנו כל הקדשות, וכל העבודות, וכל הטוב שגנב וגזל ממנו, וישוב לעשירותו וטובו הנצחי:

(חיי מוהר"ן צ"ז)

פעם אחד, היה איש אחד שהיה עשיר גדול. והיה יושב בחנות עם כמה סחורות כדרך החנונים. וכאו אליו גנבים, וגנבו ממנו הונו ורכושו, ונתדלדל הרבה. והלך וקבץ את יתר הפלטה, ועשה לו מעמד, וחזר וקנה סחורות, ושוב נעשה חנוני. וחזרו וכאו אליו גנבים, וגנבו את יתר הפלטה והונו הנשאר גם-כן ממנו.

וחזר שוב, וקבץ ממעט פלטה הנשארת לו ומהתכשיתין של אשתו, וחזר ועשה לו איזה מעמד בחנות לפרנס את ביתו. וחזרו וכאו אליו גנבים, וגנבו את יתר הפליטה הנשארת, עד שנתדלדל מאד ונשארו ביתו ריקן מכל והלך וקבץ לאיזה סך מועט מאד, וקנה לו סחורות קטנים והלך על הכפרים, כדרך העניים שנושאים חבילות עם מחטין וצנורות וכיוצא בזה דברים קטנים. והיה הולך על הכפרים כדי לתת לחם בביתו. והיה מחליף עם הערלים מחטין על עופות וביצים וכיוצא, כדרך העניים כאלו.

פעם אחד היה הולך מן הכפרים, ונשא עמו מעט סחורתו ואיזה מיני מאכל כנ"ל, ופגע בו שודד אחד רוכב על הסוס. ונשא אצלו שתי חבילות גדולות, ורצה לגזלו. והתחיל לבכות ולהתחנן אליו, והוא לא השגיח על זה, וגזל ממנו גם זה המעט שהיה לו, ונשארו ריקן מכל וכל. והיה הולך ובוכה מאד

ספורי מעשיות משנים קדמוניות

מעשה ד' - ממלך שגזר שָׁמַד (2)

פַּחַד גָּדוֹל, וְסִפֵּר לְהַמְלָכָה, וְנִפְלַע עָלֶיהָ וְעַל
בְּנֵיהָ גַם־כֵּן פַּחַד גָּדוֹל.

וּתְפַעֵם רוּחוֹ מְאֹד, וְקָרָא לְכָל הַפּוֹתְרֵי
חַלּוּמוֹת, וְכָל אֶחָד הָיָה פּוֹתֵר לְעַצְמוֹ, וְלֹא
הָיָה קוֹלָן נִכְנָס בְּאָזְנוֹ. וְנִפְלַע עָלָיו פַּחַד גָּדוֹל
מְאֹד, וּבָא אֵלָיו חָכֵם אֶחָד וְאָמַר לוֹ, שְׂיִישׁ לוֹ
קְבֻלָּה מֵאֲבִיו.

הָיִיתָ שְׂיִישׁ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשָׁנִים וַחֲמִשָּׁה
מִיָּנִי תִהְיוּכֹת הַשָּׁמַשׁ, וַיֵּשׁ מְקוֹם שְׁכָל
הַשְּׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשָׁנִים וַחֲמִשָּׁה מִיָּנִי
תִהְיוּכֹת הַשָּׁמַשׁ מִזְרִיחִים לְשֵׁם, וְשֵׁם גָּדֹל
שֶׁבֶט בְּרָזֶל, וּמִי שְׂיִישׁ לוֹ פַּחַד, כְּשֶׁבֶא
לְהַשְׁבֵּט הַנַּ"ל, נִצּוֹל מֵהַפַּחַד.

וְהוּטַב לְהַמְלָךְ, וְהֵלֵךְ עִם אִשְׁתּוֹ וּבְנָיו וְכָל
זֶרְעוֹ לְמְקוֹם הַנַּ"ל עִם הַחֲכָם הַנַּ"ל,
וּבְאִמְצַע הַדֶּרֶךְ עוֹמֵד מִלְּאָף שֶׁהוּא מְמַנֶּה
עַל כַּעַס, כִּי עַל־יָדָי כַּעַס בּוֹרְאִים מִלְּאָף
הַמְשַׁחֵת, וְאוֹתוֹ מִלְּאָף הַנַּ"ל הוּא מְמַנֶּה עַל
כָּל הַמְשַׁחֵתִים.

וְשׂוֹאֲלִין אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ, כִּי יֵשׁ דֶּרֶךְ יָשָׁר לִפְנֵי
אִישׁ, וַיֵּשׁ דֶּרֶךְ שֶׁהוּא מְלֵא טִיט, וַיֵּשׁ דֶּרֶךְ

וְהֵלֵךְ וְשָׁלַח פְּקֻדוֹת (הֵינּוּ אוֹקֵאזִין) עֲבוּר כָּל
הַיְעַדְנִירָאֲלִין וְשָׂאֵר הַשָּׂרִים שְׂיִישׁ לָהֶם
הַתְּמִנּוֹת וְאוֹרְדִיר"ש, וּבָאוּ כָּלֶם, וְהַשְּׁפִיל
אוֹתָם, וְלָקַח מֵהֶם הַתְּמִנּוֹת שְׁלָהֶם, אֲפָלוּ
אוֹתָן שֶׁהָיוּ לָהֶם הַתְּמִנּוֹת שֶׁעָבְדוּ אֶצֶל אָבִי
אָבִי זָקֵנוּ לָקַח מֵהֶם, וְהַגְבִּיָה שְׁפָלִים
וְהַעֲמִיד אוֹתָם תַּחְתֵּיהֶם. בְּתוֹכָם הָיָה הַשִּׁיר
הָאֲנוּס הַנַּ"ל (הֵינּוּ שֶׁהוּא הָיָה בְּתוֹךְ הַשָּׂרִים
שֶׁהַמְּלָךְ הָיָה עוֹסֵק לְהַשְּׁפִילֶם)

וְשָׂאֵל אוֹתוֹ הַמְּלָךְ: מַהוּ הַשְּׂרָרוֹת
וְהַתְּמִנּוֹת שְׁלָךְ? הַשִּׁיב לוֹ: הַשְּׂרָרוֹת שְׁלִי
הוּא שְׂאֵהִיָה רִשְׁאֵי לְהִיֹּת יְהוּדֵי בְּפִרְהָסִיא
בְּשִׁבִיל אוֹתָהּ הַטּוֹבָה שֶׁעָשִׂיתִי לְזָקֵנֶךָ
כַּנַּ"ל. וְלָקַח מֵאֵתוֹ זֹאת, וַחֲזַר וַנַּעֲשֶׂה אָנוּס.

פַּעַם אַחַת שָׁכַב הַמְּלָךְ לִישׁוֹן וְרָאָה בַּחֲלוּם
שֶׁהַשָּׁמַיִם זָפִים, וְרָאָה כָּל הַשָּׁנִים־עָשׂוֹר
מִזְלוֹת, וְרָאָה שְׁשׂוֹר וְשָׁה שְׂיִישׁ בֵּין הַמְּזָלוֹת
הֵם מְשַׁחֲקִים מְמַנּוּ.

וְהַקִּיץ בְּכַעַס גָּדוֹל וְנִפְחַד מְאֹד, וְצוּהָ
לְהָבִיא אֶת סֵפֶר הַזְּכוּרוֹנוֹת, וְרָאָה כְּתוּב בּוֹ
שֶׁעַל יָדָי שׂוֹר וְשָׁה יְהִיָה נִכְרַת זֶרְעוֹ, וְנִפְלַע עָלָיו

שהוא מלא פחיתים ובורות, וכן שאר דרכים, ויש דרך אחד, שיש שם אש שארבע פרסאות מאותו האש נשרפים (ושאלו לו הדרך, ואמר להם אותו הדרך שיש שם האש) והיו הולכים. והיה החכם מסתכל לפניו בכל פעם אם יש שם אותו האש, כי היה לו קבלה מאביו שיש שם אש כנ"ל.

בתוך כך ראה האש, וראה שהיו הולכים דרך האש מלכים ויהודים מעטפים בטלית ותפליו, וזה היה מחמת שהיו אצל אותן המלכים יושבים יהודים במדינתם, על כן היו יכולים לילך דרך האש.

ואמר החכם להמלך: באשר שיש קבלה בידי שארבע פרסאות רחוק מן האש נשרפים, על כן אין אני רוצה לילך עוד. והמלך חשב: מאחר שרואה ששאר מלכים הולכים שם דרך האש, על כן אמר שגם הוא ילך.

וענה החכם: אני יש לי קבלה מאביו כנ"ל. על כן אני רוצה לילך. אתה, אם רצונך לילך, והלך המלך וזרעו, ושלט בהם האש, ונשרף הוא וזרעו ונכרתו כלם.

כשבא החכם לביתו, היה תמונה בעיני השירים. הלא היה נשמר משור ושה, ואיך בא שיהיה נכרת הוא וזרעו.

ענה האנוס ואמר: על ידי נכרת, כי החוץ כוכבים ראו, ולא ידעו מה ראו, כי שור, עושין מעורו תפליו, ושה, עושין מצמרו ציצית לטלית, ועל ידיהם נכרת הוא וזרעו, כי אותן המלכים שהיו יהודים דרים במדינתם, שמלבשין בטלית ותפליו, היו הולכים דרך האש ולא היו נזוקים כלל, והוא נכרת על ידי שלא היו רשאים יהודים שלובשין טלית ותפליו לישב במדינתו, ועל כן היו השור ושה שבמזלות שוחקים ממנו, כי החוץ כוכבים ראו ולא ידעו מה ראו, ונכרת הוא וזרעו כנ"ל.

"למה רגשו גוים וכו'. תרעם בשבט ברזל. פן יאנפו ותאבדו דרך פי יבער" וכו' (תהלים ב). והדברים עתיקים וסתומים מאד, כל זה שמעתי. עוד מצאתי קצת רמזים מהמעשה זו בקפיטל הנ"ל. "ננתקה את מוסרותימו", מוסרות הם של עור, בחינת תפליו. "עבותימו", עבות הם חבלים, בחינת ציצית, כמו שדרשו רבותינו, זכרונם לברכה פסוק זה במסכת עבודה זרה (דף ג:) על ציצית ותפליו. "יושב בשמים ישחק", כי השור ושה שבשמים שחקו ממנו. "אז ידבר אלימו באפו ובחרונו בהלמו". הפעס והבהלה והפחד הנ"ל, "ואני נסקתי מלפי על ציון הר קדשי".

אפשר הרמז בזה, כי הדמות אדם שהעמיד המלך הנ"ל על הר גבוה את זה לעמת זה, כי הוא כנגד המלך על ציון הר הקדש, כי שם כלולים כל חלקי עולם וכו', וזהו "הר" כנ"ל. "נסכתי", לשון "נסף ויצק". "שאל ממני" כל העצות כנ"ל. "גוים נחלתך ואחזתך אפסי ארץ" לאחז יחד כל אפסי ארץ, הינו כל שבעה חלקי עולם וכל המלכים והגוים לנחלה תחתיו: "עבדו", זה ציצית. "ביראה", זה תפליו. וגילו ברעדה, רעדה הנ"ל.

שאלות לחידודא

כמון 38אך:

מעשה ד' ממלך שגזר שמד (2)

ה. את מי ראו הולכים בדרך שהלכו? ☐ מלכים ויהודים מעוטפים בטלית ותפילין ☐ מלכים ושרים ☐ מלכים ויהודים אנוסים ו. מי נשרף באש? ☐ המלך ואשתו וכל זרעו והחכם ☐ המלך לבדו ☐ המלך וכל זרעו ז. ע"י מה באמת נכרת זרעו של המלך? ☐ ע"י שלא שמר עצמו משור ושה ☐ ע"י שלא הנהיג המדינה ביד רמה ☐ ע"י שלא נתן ליהודים להניח טלית ותפילין בפרהסיא ח. באיזה קאפיטל מרומז המעשה? ☐ קאפיטל ב' בתהלים ☐ קאפיטל ג' בישעי' ☐ קאפיטל נ' בתהלים	א. מה ראה המלך בחלום? ☐ פרה וסוס שיש בין המזלות משחקים ממנו ☐ שהשרים שלו משחקים ממנו ☐ ששור ושה שיש בין המזלות משחקים ממנו ב. עם מי הלך המלך לאותו מקום? ☐ עם אשתו ובניו ☐ עם אשתו ובניו וכל זרעו ☐ עם אשתו ובניו וכל זרעו והחכם ג. על מה ממונה המלאך שעומד באמצע הדרך? ☐ על כעס ☐ על גאווה ☐ על שקר ד. באיזה דרך אמר המלאך שהוא ממונה על הכעס שילכו? ☐ לדרך שהוא מלא טיט ☐ לדרך שהוא מלא פחתים ובורות ☐ לדרך שיש שם אש שד' פרסאות מהאש נשרפין

בעומק המעשה

איזה לשון שמופיע במעשה זו - נמצא גם בפרשה שבחומש בראשית?
 מאיזה מידה אנו לומדים במעשה זו להתרחק מאוד?
 היכן מרומז בתהילים "ציצית" ו"תפילין"?

תשובות על מעשה ממלך שגזר שמד (1)

כמה מלכים היו במעשה שלפנינו? 4 מלכים - ומי מהם הנהיג את המדינה ברכות? מלך השלישי